

LIZA FIL-VAGANZI TAL-MILIED

"Ghall-Milied irrid nahmi ftit buskuttin tar-rahal kif kienet taghmilhom ommi," qalet Guza lil bintha Liza li kienet fil-kcina ma' ommha tghinha fit-tisjir. Ghalkemm Liza kellha disa' snin, kienet tinteressa ruhha hafna fit-tisjir u ommha minn naha tagħha kienet tinvolviha fil-hidma tal-kcina.

Guza fethet il-kexxun fejn kellha l-kotba tar-ricetti u harget pitazz mikdud, izda b'kitba cara fil-pagni tieghu. Qatt ma hallietu f'idejn Liza, minkejja li kienet taf li kienet tifla galbata ghax kien oggett sentimental hafna ghaliha. Fih kienu miktuba ricetti tal-helu u tisjir iehor gejjin minn zminijiet l-imghoddija migbura minn ommha.

Liza ttawlet lejn il-ktieb u lil ommha qaltilha: "Kemm kienet tikteb sabih in-nanna!"

"Iva. Dawn ir-ricetti gabrithom mingħand ommha li wirtithom mingħand l-antenati tagħha. Illum ma issibhom imkien u tajbin tassew, " wegbitha ommha filwaqt li kienet qed tipprepara l-ingredjenti mehtiega ghall-biskuttini tar-rahal.

"Mama, tridx kultant nibda' nikkupjhom fuq il-kompjuter u hemm ma jithassru qatt. Jibqghu ghal dejjem registrati."

"Mhux idea hazina binti. U issa jkollok aktar zmien billi qieghda fi zmien il-vakanzi tal-Milied. U qed insemmu l-vaganzi tal-Milied ma tantx nahseb ser ikollna zmien nohorgu flimkien ghax it-tbassir tat-temp juri maltempati bi ftit hin biss meta tohrog ix-xemx."

"Tinkwetax ma. Tahseb li ser noqghod idejja fuq zaqqi? Ma tarax! Issa tara kif anqas iservini z-zmien tal-vakanzi," qalet Liza.

Ommha kienet pronta wegbitha li ma ghandiex dubju għaliex zgur li n-nannu kien jokkupalha l-hin.

"Kemm niehu gost nghinu fil-ghalqla zghira li għandu mad-dar. Dejjem insib x'naghmel mieghu. Daqqa innaqqu l-haxix hazin, ohra naqtghu frott il-ghalqa meta jkun zmien, nagħlfu l-erba tigigiet u fniek li għandu fl-ghorfa, imma l-aktar meta flimkien noqghdu taht is-sigra tal-harrub bilqiegħda fuq il-bank li hadem minn zokk ta' sigra oxhon u joqghod jirrakontali grajjet zogħzitu, b'xi hobza zghira mhaffra mimlija tadam, zebbug, ton taz-zejt, xi gbejna tal-bzar u hwawar."

"Imbagħad tigi hawn u ma tiekolx minn dak li nkun hejjet," qaltilha ommha. U kompliet filwaqt li kecciet dubbiена li qagħdit ilha fuq it-tqieq: " U x'jirrakontalek? Ara kemm jesegera!"

"Le, le, xejn milli qed tghid inti. L-ahhar li qalli fuq l-uzani ta' zminijietu li issa mietu u ntnesew. U biex nghidlek kollox, ma meta gejt lura d-dar ktibthom fuq pitazz biex inzommhom bhala tifkira. Min jaf forsi nigi bzonnhom waqt l-iskola," qaltilha Liza b'ton ta' stima għal dak li kien jghidilha nannuha.

Dak il-hin daqq it-telefon u Liza marret tara min kien. Lehen in-nannu qalilha: " Liza jekk għandek ftit tal-hin ejja sa għandi ghaliex dahalli ftit ta' l-ilma fil-kamra tal-bejt u tghinni ftit."

Ma damitx ma waslet għandu ghax dar in-nannu tagħha kienet zewg toroq bogħod biss minn tagħha. Malli telghet fil-kamra ta' fuq il-bejt, hija lemhet għadira għmielha ta' ilma u qalet lil nannuha: " Dan kif, nan, daqs kemm tiehu hsieb is-saqaf ta' din il-kamra minn barra?"

U huwa wegibha: "Mhux mis-saqaf dahal l-ilma, izda hareg minn kanna mkissra wara il-hajt. Ara ghinni nneħħu l-kotba u albums li għandi f'dan l-armarju halli

mmexxih u nara xi hsara hemm. Kull ma ghandek tagħmel hu li tizbarazza, tara li ma humiex imxarrba u tqiegħdhom fuq dik il-mejda,"temm jghidilha filwaqt li urieha liema medja kienet.

Liza nehriet hafna albums u kotba miktuba minn nannuha, izda li laqatha kien album partikulari. Fethitu u fih rat hafna ritratti bojod u suwed ta' vapuri antiki. "Nan, dawn x'vapuri huma?"

"Liz, dawk huma kollezzjoni ta' vapuri navali inglizi li kont insib fil-pakketti tas-sigaretti li kont nixtri biex inpejjep. Illum ilni li qtajtu t-tipjip ghax it-tabib avzani serjament li jekk inkompli t-triq tat-tipjip, il-vjagg lejn il-qabar għalija huwa wieħed qasir hafna. U minn dak inhar waqaft mill-ewwel u ilni ma inpejjep madwar 10 shin. Dik il-kollezzjoni ma hiex xi wahda komuni, infatti l-lum ma tant ser issib wahda kompleta bhalma hi dik tieghi. Meta mmut dik hudha għalik. Ma intihielik issa ghax hija għal qalbi hafna."

In-nannu Lipp kien delettant hafna tal-vapuri billi x-xogħol tieghu kien fuq il-vapuri merkantili u ma kienx jidhol vapur tan-navy gewwa l-port li ma kienx imur jagħmillhu zjara minn fuq is-sur tal-belt. Mieghu kien igorr lil Liza meta kienet għadha zghira.

Li tizbarazza l-armarju tan-nannu kienet avventura ghal Liza. Kotba fuq kotba, albums ta' kull kwalita' u kaxxi mimlija suvinirs tal-pajjizi li zar waqt il-xoghol tieghu ta' bahri merkantili. Imma l-aktar li laqghatha kien album oxhom mimli ritratti li juru lin-nannu f'diversi cirkustanzi. Fethitu u l-ewwel ritratt li rat kien innannu jippoza b'huta kbira f'ido. Kienet tidher li kien ton imdaqqa. Mimlija kurzita' staqsietu fuq dak l-album u huwa wegibha: "Dak hu hajti illustrata bir-ritratti. Kull ritratt jghid l-istorja tieghu fuqi. Ara Liza, issa nirrakontalek l-istorja wara dak ir-ritratt. Halli ngorr ftit l-barra l-armarju halli nara minn fejn dahal l-ilma. Jidher li dahal minn barra." Billi l-art tal-kamra tal-bejt kienet ftit 'l fuq minn dik tal-bejt, dahal xi ilma minn naha ta' barra.

"Ebda problema Ftit ciment u nsolvi l-problema temporanjament ghax jekk terga' tagħmel ix-xita, kollox ikun għalxejn. "Wara li witta' il-problema qal lil Liza: "Ara halli nhallu kollox kif inhu, imbagħad niehu hsieb jiena. Halli nirrakontalek l-istorja tar-ritratt."

It-tnejn poggew bilqiegħda, in-nannu fuq siggu u Liza fuq banketta. U n-nannu beda': "Mela iltqajt ma' xi hbieb tieghi waqt li kont bil-vakanzi minn fuq il-vapur u

stednuni biex ninghaqad maghom ghal sajda tat-ton fuq il-lanca tas-sajd ta' Pawlu jghidulu Gerfex, imma mgerfex ma kienx, Liza, ghax meta titla' fuq il-lanca trid issegwi r-regoli tieghu. Imma hekk kien il-laqam tal-familja tieghu. Hrigna sew 'I barra u kulhadd imbieghed minn xulxin biex il-lenza ta' kull wiehed ma tithabilx, intfajna ghas-sajda. Kulhadd tella' xi ton. Imma lili ma kienet missitni ebda huta. Nofs siegha qabel ma tlaqna, hassejt gibda liema bhala u tlabt lil shabi biex jghinuni. "

"Qbadt tonn oxhon, Lippu. Mill-gibda hekk jinhass. Bilmود ghax jahrablek u titlef kolloxi," qalli Leli, wiehed minn shabi.

"Bi tbatija tellajnih u kienet hutha li ddum tiekol minnha gimgha," kompla n-nannu Guzepp. "Xtaqt niehu rikordju, u Pawlu Gerfex gab malajr kamera li kien izomm dejjem fuq il-lanca u hadli ritratt."

"U l-istorja tispicca hawn, hux hekk nann," qaltlu Liza
"Le ma tispiccax hawn. Ghad jongos. Il-kbir għadu gej.
Mela, ezatt wara li hadli r-ritratt, u tbaxxejt biex
inpoggi l-huta fuq il-gverta, il-huta tatni skoss sew u
bejn l-iskoss tal-huta kif ukoll icaqlaq tal-lanca
minhabba l-mewg hafif, sbilancjatni u waqajt għal
dahri."

"Weggajt?" staqsietu Liza.

"Ma weggajtx ghax Alla hanin. Riedni li nigi bilqieghda
fuq romblu habel. Li kieku ma kienx dak kont inkorri
zgur. Meta wasalt id-dar in-nanna Roz qaltli li kienet
kbira wisq għalina t-tnejn u qasmha minn nofs biex
nagħti bicca lil ommok u lil zижuk. Jiena u nanntek domna
nieklu xi erba darbiet minnha. U kbir għadu gej. Aqta'
sibna meta qsamtha minn nofs biex innaddafha? Isa
aqta' Liz."

"Tghid ma sibtx xi munita tad-deheb, nann!" qaltlu Liza.

"Għax taraha bi kbira. Meta Gesu' bagħat lil Pietru
jistad, f'halq il-huta sab munita. Allura jiena ma nista'
nsib xejn?" wegibha lura n-nannu Guz.

"U ejja nann. Ghidli mela x'sibt?" staqsiet Liza lil
nannuha kurjuza għal ahhar, tistenna jghidilha li sab xi

haga ta' valur kbir, billi kien qed jitkellem b'tant serjeta'

"Aqta,"

"Ma nafx."

"Meta naqsmu huta, insibu msarinha Liz, mhux hekk!"

Liza u n-nann dahqu u nizlu isfel hdejn Rozi. "Nann x'riha tfuh ta' torta ghandek ghal ikel! It-torta tieghek tigi tajba wisq bl-irkotta u gbejniet friski."

"Ara tista toqghod tiekol maghna. Diga' cempilt lil ommok. Ftehmna li wara l-ikel ninzlu bil-mod għandha għat-te bil-buskuttini tar-rahal.
